

Լա զՊողիկտոս, գիտեա և զայս, քո վասն 'ի սպանդ տայ այսօր :
 Եր եղկեւոյն դու կեցուցիչ և ապաւէն մեծազօր :
 Եւ թեթեւ ինչ իցէ, գիտեմ, խընդիրս իմ այս առ 'ի քէն :
 Եւ մեծագոյն ճրգանցդ 'ի չափ փառք մեծագոյն քեզ յորդէն :
 Եւ ցո զոսոխդ նախանձընդդէմ, լեալ մախանաց յաղթական ,
 Եւ քանի այս պերճ հանդէս քեզ միայնոյ սեպհական :
 Իսկ թէ փառաց տենչ և համբաւ չիցեն քեզ շատ 'ի գըրգիւ ,
 Զէ դոյզն և այն՝ զի սիրուհին զոր դուն այնչափ սիրէիր ,
 Եւ յոր ողոր այժմ իսկ թերեւ չէ անընդոստ սիրտ քոյին ,
 Եւ եծանձնութեան քում շնորհապարտ զիւրն ընկալցի անձկալին :
 Եւ քեզ և այս լից՝ 'ի վերջէ զի դու ինքն ես Սեւերոս :
 Եւ նասցիր ողջամբ, զի՞նչ թէ 'նտրեսցես՝ տես առանձինն անըզբօս :
 Եւ թէ չիցես դու այնպիսի որպէս ըզքէն յուսամ ես ,
 Եւ ևս իցէ չգիտել ինձ զայն՝ զի մեծարոյ ինձ իցես : (Ելանէ :)

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կնճրատր կապիկ :

ՊԱՆՂՂԻԱՅԻ բնապատմին մէկը դէպ
 'ի Սիւս ճամբորդութեան ելլելով՝ հե-
 տեալ դիպուածը կը պատմէ աս կեն-
 դանոյս վրայօք . “ Եւ մառ ատեն Վօ-
 չինչին գտնուելով, գեղեցիկ օր մը առ-
 տուանց կանուխ խրճթէս ելայ որ եր-
 թամ Բեքդի ըսուած գետին եզելքը
 ժուռ գամ, որ քիչ մը վար մեծ լճի
 մը մէջ կը թափէր : Հոն տեղուանք
 գեղեցիկ անտառ մը կար որ մինչև գետը
 կը տարածուէր . ու առաւօտեան ա-
 նուշ քամի մը փչելով բլուրներուն ծայ-
 րերէն, և ծառերուն տերեւները մեղ-
 միկ շարժելով, սրտիս ախորժելի զովու-
 թիւն մը կուտար : Եւ այս միայնու-
 թեան մէջ երբոր հայրենեայս քաղցր
 յիշատակները միտքս առեր էին՝ մէյ-
 մ'ալ յանկարծակի պամպուներուն մէ-
 ջէն ձայն մը լսելով բոլորովին միտքս
 չփոթեցաւ :

Ինծի կ'երեւար որ բարկացած մէկը
 սպառնալից ձայնով մը ինծի Գա-հօ
 Գա-հօ կը կանչէր, որ ինծի աննշան
 դալով՝ կարծեցի որ տեղացոյ լեզուով

բառ մըն է : Հազիւ թէ աս ձայնս լսուե-
 ցաւ, մէյմ'ալ անտառին ամէն դիէն
 սկսան ասոր նման ձայներ լսուիլ ու հետ
 զհետէ ինծի մօտենալ : () արմացած ա-
 չուրներս անտառին ճամբաներուն վրայ
 կը պտըտցնէի թէ ինչ պիտի ըլլայ,
 բայց բան մ'ալ չէի տեսներ ու անդա-
 դար նոյն ահաւի ձայնը ականջս կը խաչ-
 թէր : Սկսաւ ինծի վախ մը գալ և երբ
 կը մտածէի շուտով մը այն տեղէն քա-
 շուիլ, մէյմ'ալ տեսնեմ որ ծառերուն
 մէջէն անծանօթ կենդանի մը դուրս ե-
 լաւ ցատքըտելով ու այլանդակ շարժ-
 մունքներով, ու երեսուն քայլ ինծմէ
 հեռու կանկ առաւ : Եւ չխոյժ ու կրա-
 կոտ կ'երեւար, երեսը կունքմտած և
 կունակը կուզ ելած . ամենևին պզտիկ
 ծերուկի մը նման . մեծութիւնը իրեք
 ու կէս ոտքէն աւելի չէր . ձեռուրները
 երկայն ու բարակ, ծնկուրները քիչ մը
 կորացած, ու աչուրները վառվռուն :
 Սրայի մորթը կարմրի զարկած դեղին
 էր . թուշը երկայն ու մոխրագոյն մօ-
 լուքով մը ծածկած էր, ու երկայն պոչ
 մ'ալ ունէր որ քալելու ատենը գետի-
 նը կ'աւլէր : Եւ այց ամենէն սարսափե-
 լի և խնտալու բանը իրեն քիթին էր . որն
 որ վեց բթաչափէն աւելի երկայն ա-
 ղեղնաձև եղջիւրի պէս դուրս ցցուած
 էր և ածուխի պէս սև էր, և այնպիսի
 դրբով բերնին վր ծռեր էր որ ամենևին

կենդանւոյն արգելք կ'ըլլար խաճեն-
լու, որով և վախ մը չէր տար: Արբոր
շփոթութիւնս քիչ մը անցաւ՝ իմացա-
յոր գիմացի կենդանին կապիկներուն
մէկ տեսակն էր, զորն որ Վիւվիէն ինչ
Թաւոր հապիկ կ'անուանէ, բայց տեղացիք
իրեն հանած ձայնէն Գաւօ կ'անուանեն:

Այս կապիկս ինչպէս որ ամ ագւտոր
կապիկներուն կարգը կը սեպուի: Բեր-
նին մէջի երկու կողմերը երկու պարկ
ունի, որոնց մէջ պտուղ կը պահէ,
երբոր ուտելու ատեն չունենար կամ
ալ կուշտ կ'ըլլայ:

Աս գրած պատկերնիս Հիմֆռլէ ըստած կապիկն է, որուն ստորագրութիւնը ուրիշ անգամ կը գնենք:

Երբոր ես այս անձոնի կենդանին կը զննէի, անիկայ դեռ իրեն այլանդակ շարժմունքները կ'ընէր ինծի նայելով, և կարծես թէ կ'ուզէր ինծի հետ ձևերով խօսակցութիւն ընել, միշտ Վա-հօ, Վա-հօ, կանչելով: Ալ չեմ գիտեր թէ իրեն ձևերը աննշան էին, թէ ես անոր միտքը իմանալու կարողութիւն չունենալուս համար էր՝ որ չկրցայ անոր ձևերուն նշանակութիւնը իմանալ:

Այսպէս զարմացած կեցած ատենս, մէյմ'ալ անտառին մէջէն բոլոր ընկերները՝ որոնք որ յիսունի չափ կային՝ դուրս ցատքեցին, ու եկան ասոր չորս կողմը նստան առանց ամենեւին ինծմէ վախնալու: Բայց իմ հետաքրքրութիւնս գալով թէ ինչ պիտոր ընեն, ու որպէս զի չըլլայ թէ յանկարծակի կերպով մ'ալ իրենց շփոթութիւն տամ, հարիւր քայլի չափ հեռու կեցայ: Այլի կապիկը անոնց մէջ ատենախօսի մը պէս կ'երևար, և քաղաքական ատենի մը պէս կարծես թէ կը ջանար իրեն ճարտասանութեամբը ու զօրաւոր ձևերովը իրեն կարծիքը բոլոր ժողովականաց ընդունելի ընելու: Կամ ինչպէս զօրավար մը որ քաջալերական խօսքերով կը նայի իրեն զինուորներուն սիրտը վառել՝ որ վտանգներուն մէջ իրենք զիրենք դնելն չվախնան: Իսկ մէկալ կապիկները ուշադրութեամբ մը իրեն մտիկ կ'ընէին լուռ ու անշարժ կեցած: Տասը վայրկեանի չափ քշեց խորհուրդը, մէյմ'ալ ատենաբանը ոտք ելաւ և սկսաւ դէպ 'ի անտառալից բլուր մը երթալ՝ որն որ հինգ կամ վեց հարիւր քայլ հեռու էր, լճին եզերքին քովը, և բոլոր խումբը թափօր կապեց և լուծք ետեւէն սկսաւ երթալ:

Ասոր տեսայ՝ իմացայ որ մէջերնին ծածուկ խորհուրդ մը կար, մանաւանդ երբոր տեսայ որ ամենայն զգուշութեամբ մնացածներուն մէջէն կ'անցնէին, ինչպէս թէ վախնային որ չըլլայ թէ բռնուին. ուստի ուշադրութեամբ կը նայէի թէ վերջը ինչ պիտի ըլլայ:

Երբոր բլրին ծայրը հասան, ալ գրեթէ իմացայ անոնց միտքը. վասն զի

տեսայ որ ձկնորսի մը տանը ետեւը բաւականապէս մեծկակ պարտէզ մը կար, որ շատ տեսակ պտղալից ծառերով զարդարուած էր. բայց պարտէզին չորս դին բարձր պատով արգելուած էր, անանկ որ ինծի անկարելի կ'երևար որ աւարառունները կարենան ներս մտնել: Երբոր պատին քովերը մօտեցան՝ իրար մէջ բաժնուեցան, և ոմանք տեղը քննելու համար բարձր ծառերու վրայ ելան, ու ոմանք ալ լռիկ մնչիկ պարտէզներուն կը մօտենային: Վախաւորնին՝ զորն որ մինչև նոյն ատենը աչքէ չէի կորսնցուցած, և իրեն հասակին բարձրութեամբը անոնցմէ կը զանազանէր, ամենէն առաջ ինքզինքը վտանգի մէջ դրաւ, ու ամենայն դիւրութեամբ ու երագութեամբ պատին վրայ ճանկըրտելով ելաւ. բայց անգիտի կողմը մէկէն չանցաւ. առաջ քիչ մը ատեն պատին վրայ կեցաւ, ու քանի մը անգամ գլուխը պատէն վեր հանեց նայեցաւ դիտեց, որպէս զի չըլլայ թէ յանկարծակի անդիտի կողմը թշնամի մը գտնուի: Երբոր ալ ինքզինքը բոլորովին ապահովցուց, ցատքեց պարտէզին մէջ՝ ցած ձայնով մը Քա-հօ Քա-հօ կանչելով: Մէյմ'ալ բոլոր խումբը նետուեցաւ պարտէզին մէջ առանց ամենեւին զգուշութիւն մը ընելու: Մէկ վայրկենի մը մէջ բոլոր պարտէզը բռնեցին ու սկսան աւարի առնուլ: Պանանները, արմաւները ու բոլոր մէկալ պտուղները կարկտի պէս գետին կը թափէին, ու վարն եղող կապիկները շուտ շուտ կը ժողվէին ու պատէն դուրս կը նետէին, որպէս զի փախչելու ատենը անկէ ժողվեն տանին: Բայց կը տեսնէի որ ամենէն առաջ բերններնուն պարկերը կը լեցընէին, անկէ վերջը պատէն դուրս կը նետէին, ու իրենց երեսները սոսկալի ուռած կ'երևնային, և գլուխնին ալ առջինին կրկին մեծութեամբ կ'երևնար:

Երբոր աւար մը քիչ մը խոշոր ըլլար՝ անանկ որ պատէն դուրս նետելը գժար ըլլար, ինչպէս ձմեռուկ մը, սն ատեն շատ մը կապիկներ կարգաւ իրարմէ

բարձր կը կենային սարփինայի ձողե-
րուն վրայ պլուելով՝ ու անանկ ձեռքէ
ձեռք կ'անցնէին, ինչպէս որմնագիր-
ները կ'ընեն երբ երգիքի կղմինտրերը
կը նետեն : Սիով բանիւ աս աւարա-
ռութե պէս զուարճալի տեսարան չէր
կրնար ըլլալ, վերէն պտուղներուն թա-
փելը, և կապիկներուն դուրս նետելը :
Իայց մէյմ'ալ յանկարծ հրացանի
ձայն մը լսուեցաւ, ու մէկ վայրկենի
մէջ ամէն ալ պարտէզէն դուրս նե-
տուեցան առանց ձեռուրնին եղած ա-
ւարը թողլու, և ամէն ալ մօտ անտա-
ռին մէջ ցրուեցան, ու ծառերուն վրայ
եղան և ոստէ ոստ ցատքելով սկսան
փախչիլ :

Եւ ինչո՞ւ ձկնորս պարտիզպանը՝ որ ինքն
էր հրացան պարպողը, շատ ուշ հասաւ,
բանը բանէն անցեր էր, և գողցուած ա-
ւարէն քանի մը կտոր բան միայն գտաւ :
Սօտեցայ անոր, որ գանգըտելով սկսաւ
ըսել, որ այդ անիծած կենդանիները
շատ անգամ նոյն կերպով զինքը ու իր
ղրացիները խաղցուցեր էին : « Եղեր-
քին մօտ եղած խոշոր ծառերուն վրայ
կ'ելէն, ըսաւ, ու թէ որ ամենայն
կերպով զգուշութիւն չըլլուի՝ ինչ որ
վրանին գտնեն՝ կ'առնեն կը տանին » :
Յցուց ինծի հրացանով սպաննած կա-
պիկը, և տեսածիս պէս ճանցայ որ
անոնց գլխաւորին զիական էր : « Ի՜նչ
այս էր, ըսաւ, խումբին գլխաւորը ու
րուն վրայ նշանա առի, վասն զի գի-
տեմ որ ասոր սատկելէն վերջը բոլոր
խումբը կը ցրուի, ու մէյմ'ալ աս տե-
սակ աւարառութեանց ձեռք չեն զար-
ներ, ինչուան որ ուրիշ գլխաւոր մը
ընտրեն, ասանկով քանի մը օրուան
հանգստութիւն ապահովցուցի » : Եւ ինչ
ձկնորսին ձեռքը քիչ մը ստակ դրի, ու
կապիկը առի որպէս զի մորթը Լըրու-
պայ բերեմ » :

ԶՈՒԱՐԺԱԼԻՔ

ԲՈՒՍԱԲԱՆԱԿԱՆ . Ծաղկագարմաններու մեծ
զուարճութիւն մըն է՝ մի և նոյն արմատէն շատ
տեսակ գոյներով ծաղկներ հասցընել, որն որ այն-
չափ աւելի մարդուս զարմանք կը բերէ, որչափ
որ ինչ կերպով ըլլալը շատին անծանօթ է : Նիմա
մենք աս բանիս գիւրին կերպ մը սորվեցընենք :
Ան մէկ թղաչափ թանթրուենի 1 ճիւղ մը ու
մէջ տեղէն ճղքելով միջուկը հանէ, և անոր տեղը
լեցուր մէջը ուղած ծաղկիդ հունտերը այլ և այլ
գոյն ունեցող արմատներէն ժողվելով ու հողի
հետ խառնելով . ետքը ան երկու կտորները վը-
րայէ վրայ բեր ու թելով կամ դերձանով մը կա-
պէ, ու հողով լեցուն թաղարի մէջ նոյն ճիւղը
անկէ, և ուրիշ բուսոց պէս երբեմն երբեմն ջուր
տուր : Քիչ ատենէն անկած հունտերդ կը ծլին
ու նոյն ճիւղին մէջէն վեր ելլելու ատեն մէկմէկու
հետ կը միանան՝ անանկ որ աչքի մէկ ոստ մը միայն
կ'երևայ . բայց երբ նոյն փողակին ծայրը կը
հասնին, ճիւղերը նորէն կը բաժնուին ու ամէն
մէկը իրեն հունտին յարմար այլ և այլ գունով
ծաղկներ կու տան, որ տեսողը կարծէ թէ մի և
նոյն արմատէն է : Աս կերպով կրնաս նաեւ այլ և
այլ տեսակ ծաղկներ ալ հասցընել մի և նոյն ար-
մատէն, բայց պէտք է գիտնալ որ եթէ ցեղով ալ
տարբեր ըլլան, ու այլ և այլ ժամանակի բոյսեր
ըլլան՝ դժուար կը հասնին :

ԹՈՒՍԱԲԱՆԱԿԱՆ . Թուոց մէջ յիշաւի զարմա-
նալի բաներ կան որոնց վրայ մտածել ու խելք
յոգնեցընելը չէ թէ միայն զուարճութիւն մըն է,
հապա նաեւ միտք բանալու ալ շատ կ'օգնէ . ասոնց
մէ մէկն է նաեւ 37 թիւը, որն որ եթէ բազմա-
պատկէս թուաբանական յառաջատուութեան աս
թուանշաններովս 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24 և
27 . արտագրեալը կը ձևանայ իրեք նման թուա-
նշաններէ . և նոյն թուանշաններուն գումարն ալ
կ'ըլլայ հաւասար բազմապատկող թուոյն . ինչպէս
37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37
3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27
411, 222, 333, 444, 555, 666, 777, 888, 999

ՄԱՆՐԱԿԱՆ . Վարպետորդի գողին մէկը ան-
գամ մը Գաղղիոյ թագաւորին պալատը կը մտնէ
ու հոն սրահի մը մէջ գրուած ժամացոյցը կ'ուզէ
վերցընել . երբ սանդուխը պատին կաթընցուցած
կ'ոչխաաէր, Լուգովիկոս ԺԳ ներս կը մտնէ : Գո-
ղը առանց շփոթելու « Վախեմ սանդուխը կը սա-
հի », կ'ըսէ : Թագաւորը կարծելով թէ տան մար-
դիկներէն մէկն է, ու հարկաւոր բանի մը համար
ժամացոյցը վար կ'առնէ, կու գայ սանդուխը կը
բռնէ, որ չըլլայ թէ փորձանք մը պատահի : Գողն
ալ հանգարարի կերպով կ'առնէ ժամացոյցը գուրս
կ'ելլէ : — Քիչ ատենէն թագաւորին իմաց կու
տան որ գրի սրահին ժամացոյցը վերացեր է, ու
ո՞վ առեր է և ինչպէս առեր է չգիտցուիր : —
« Բան չկայ, կ'ըսէ, թագաւորը . ես ալ գողա-
կից եի, գողն սանդուխը բռնելով » :